

CHODES Kiszlev-Tevet 5778
A DEBRECENI ZSIDÓ HITKÖZSÉG ünnepi kiadványa

Minden kedves hittestvérünknek Boldog Chanukát kívánunk!
Kiszlév hónapot ünnepivé teszi a Chanuka! December 12-én este gyújtjuk meg az első chanukai lángot.

Chag Chanuka Szameach !

Horovitz Tamás elnök és a DZSH Elöljárósága

Reméljük, hogy ezt a hónapot is egészségben és békében fogjuk együtt eltölteni!

Shabat shalom, git sabsesz, békés szombatokat kívánunk.

Ezt kívánjuk minden olvasónknak és
Izrael egész népének !

E l n ö k i r o v a t

Kedves Hittestvéreim!

Hanuka fényei újból beragyogják otthonainkat.

A fény ünnepe mindig kell, hogy szimbolizálja jelenünket és fényt, utat, világosságot mutasson a jövőnkre nézve is.

Nem könnyű feladat a mai korban, a mai viszonyok között egy közösség vallási életét fenntartani. Debrecenben nagy hagyománya van a vallásos zsidó életnek, a zsinagógába járásnak. Láthattuk nagyapáink, apáink életében, hogy mindig jelentős szerepet töltött be a vallási élet, a vallás gyakorlása.

A debreceni zsidóság jelene és jövője a múlt gyökereiben rejlik, és ezt szeretnénk a jövőben is fenntartani. Fontos, hogy ragaszkodjunk a tradíciókhoz, kövessük elődeink törekvéseit, fenntartsuk vallási életünket.

Debrecenben, a debreceni hitközségben az ortodox és a status quo vallási hagyományok szerint vezetjük vallási életünket és ennek megtartásában bízunk akkor is, amikor a jövőre gondolunk.

Kedves Hittestvéreim!

Előző gondolatmenetem folytatásaként, a legkiemelkedőbb célnak tartom, hogy vallási életünkben, a reggeli, délutáni és esti imádkozásokat a hagyományainknak megfelelően tartjuk meg. Ezen cél folyamatos megvalósításához kérem közösségünk férfi tagjainak, aktív segítségét és részvételét. Töltsünk minél több időt együtt a Bet Hamidrasban és a zsinagógában imádkozásaink alkalmából.

Közösségünk jövőbeli fenntartásának egyik fontos eleme vallási életünk biztosítása.

Kérem ehhez segítségeteket és támogatásokat.

Mindenkinek kívánok Boldog Hanukát, Boldog Ünnepeket!

Horovitz Tamás
elnök

	Dec 2.-Kiszlév 14	Dec 9.-Kiszlév 21	Dec. 16-Kiszlév 28	Dec 23.-Tevet 5
Gyertyagy.:	15:27	15:24	15:25	15:27
Szombat kim.:	16:36	16:35	16:36	16:39
Heti szakasz:	Vajislách	Vájésev	Mikéc	Vájigás

A hetiszakasz tartalmából

Vájislách (פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח)

(1Mózes 32:4–36:43)

Szakaszunkban Jákob és népes családja úton van hazafelé. Útközben találkozik fivérével, Ézsauval, és egy drámai jelenetben kibékülnek, majd végleg elválnak útjaik. Útközben, hazafelé idős apjához, Izsákhhoz Kánaánba — történik a kínos epizód Schemben, ahol a helyi törzsfőnök fia megerősokolja Jákob egyetlen lányát, Dinát, kinek két fivére, Simon és Lévi véres bosszút áll a helyi lakosságon. A szakasz Benjámín születésével és Ráchel halálával, valamint Ézsau és Edom nemzetségeinek és korabeli királyainak felsorolásával végződik.

Vájésev (פְּרִשְׁת וַיָּשָׁב)

(1Mózes 37–40)

Szakaszunkban a fiatal József megutáltatja magát testvéreivel, akik halálhírére költik és eladják őt vándor kalmároknak, akik Egyiptomba viszik, ahol házsolga lesz Potifár, a Fáraó egyik főembere házában. Közben Jehudá eltávolodik testvéreitől, önállósítja magát, megnősül és három fia születik, akik közül kettő meghal. József közben, Egyiptomban, emelkedik a ranglétrán, Potifár házában vezetője lesz, majd annak felesége szemet vet rá és amikor nem sikerül elcsábítania — megvádolja és börtönbe juttatja.

Mikéc (פְּרִשְׁת מִקְצֵי)

(1Mózes 41:1-44:17)

Szakaszunkban Józsefet a börtönből egyenesen a királyi palotába szalajtják, hogy megfejtse a Fáraó álmát. Ez sikerül is neki és azonnali hatállyal alkirályi kinevezést kap, hogy előkészítse Egyiptomot a hét szűk esztendőre. Amikor ez eljön, az éhező országokból Egyiptomba jönnek gabonát venni és a Kánaánból jövők között vannak József testvérei is, akik annak idején eladták őt és apjának, az idős Jákobnak azt mondták, hogy vadállat tépte szét. József nem fedi fel magát, hanem követeli, hozzák le magukkal a “kicsit”, Benjámint is. Amikor ez megtörténik, a József-dráma a végkifejlethez közeledik.

Vájigás (פְּרִשְׁת וַיִּגַּשׁ)

(1Mózes 44:18-47:27)

Jehudá elmondja nagy védőbeszédét, melyben az egyiptomi alkirályt (akiről nem tudja, hogy azonos eltűnt-eladott testvéreivel, Józseffel) hitszegéssel vádolja, felajánlja, hogy ő maradjon Egyiptomban Benjámín helyett, akinél megtalálták az “ellopott” ezüst serleget. Olyan átérzéssel ecseteli az ősz apa fájdalmát, ha kedvenc (tízgyermekes...) “kisfia” nem tér haza – hogy József elérzékenyül, sírva fakad és megismerteti magát testvéreivel. Utána hazaküldi őket minden jóval és azt üzeni apjának, jöjjön Egyiptomba, háza népével egyetemben és legyen a vendége. Ez meg is történik, Jákob “lemegy” Egyiptomba, és a család letelepszik Gósen földjén.

Hanuka csodája ma is él!

A hanukát, mely szó felavatást jelent, kislév hónap 25-től nyolc napon át ünnepeljük. Idén az első gyertyát december 12-én, kedden este gyújtjuk meg.

Hanuka napjaiban egy történelmi eseményről, eseményekről emlékezünk meg. A történet még ante 332-ben veszi kezdetét, mikor Nagy Sándor/ Macedóniai Alexandrosz legyőzte a perzsákat és átvette az uralmat a térségben, ezzel egy új korszak köszöntött be, melyet hellenizmusnak nevezünk. Nagy Sándor halála után (ante 323) hadvezérei egymás között felosztották a birodalmat. Júda az egyiptomi székhelyű Ptolemaioszok uralma alá került, egészen ante 198-ig. Ez időszak alatt a zsidók teljes vallási szabadságot élveztek, "mindössze" a rájuk kirótt adót kellett megfizetniük. Ante 198-ban a szíriai Szeleukidák elhódították Júdát a Ptolemaioszoktól és megerősödött a görög kultúra befolyása, de a törvények a Tóra törvényei maradtak továbbra is. Igazi változást csak IV. Antiokhosz Szeleukosz trónra lépése hozott, aki felismerte, hogy ha az általa egyedül üdvözítőnek vélt hellenista szellemet akarja elterjeszteni, akkor a zsidó vallás lényegét, a Tóra törvényeinek betartását kell megakadályoznia. Megtiltotta a körülmetélést, a szombat megtartását, a Tóra tanulását, ő nevezte ki a főpapot (kohén hágádol), bálványt állíttatott fel a jeruzsálemi Szentélyben, valamint helyi oltárokon kellett a népnek bemutatni az áldozatokat, amely a zsidók szemében bálványimádásnak minősült.

Ante 167-ben, egy kisvárosban, Modiinban kezdődött a felkelés, az úgynevezett makabeus-felkelés, melyet a Hasmoneus családból származó Mátitjáhu robbantott ki, aki megtagadta a bálványimádást és lerombolta az oltárt. Kezdetben mindössze öt fiával és kevés számú szimpatizánssal folytatta a partizánharcot, de halála után fia: Júda Mákábi vezetésével egyre jobban megerősödtek a felkelők és ante 164-ben Júda nagy részéből kiűzték a szír-görög hadakat, visszaállították a Tóra törvényeit, majd Kislév hónap huszonötödikén megtisztították a jeruzsálemi Szentélyt és újból felavatták (hanukat hábájit) azt az egy I.ten szolgálatára. E napok, a felavatás napjai lettek aztán ünnepi jellegű napokká a későbbiekben, nem a szír-görögök felett aratott katonai győzelmek napjai, hanem a Szentély felavatásának napjai.

A Talmud így ír hanuka napjairól: "Bölcsseink tanították: Kislév huszonötödikén kezdődik hanuka nyolc napja, amikor sem böjtölni, sem gyászolni nem szabad. Miért? Mert a pogányok egykor betörték a Szentélybe, megfertőzték a szent olajat. Amikor pedig a Hasmoneusok vezetésével legyőzték őket, nem találtak többet, mint egyetlen olajos korsót, mely a főpap pecsétjével volt lepecsételve. Bár ez csak egy napi olajat tartalmazott, mégis csoda történt és nyolc napon át égett ez az olaj. Esztendőre rá ünneppé avatták e napot és zsoltárszóval, hálaénekekkel magasztalták az Ö.valót" -Sábát 21b.

Valószínűleg azonban a hanuka nyolc napjának megünneplése a szukot ünnepnapjainak pótlását jelentette, hiszen szukot napjaiban avatta fel annak idején Salamon király is a Szentély oltárát, és most is hasonló történt, hiszen az oltárt újból fel kellett avatni.

A hagyomány szerint a pusztai Szentély felavatása is e napokban, Kiszlév hónap végén történt az egyiptomi kivonulást követően.

Ismerünk oly vélekedést is, hogy mivel a hanuka napjai a téli napforduló idejére esnek, a Nap egyre növekvő világosságát jelzik a mécsesek, de az utókor inkább azt az értelmezést tette magáévá, hogy az elnyomás sötétségéből, a szabadság világosságába vezető átmenetet szimbolizálják a mécsesek/fények növekvő száma.

Hanuka napjainak szokásai, hagyományai, előírásai sokfélék, igen sokrétűek. A legismertebb talán, hogy az ünnep minden napján fényt (olajmécses/gyertyát) gyújtunk emelkedő sorrendben; tehát az első nap egyet, a második nap kettőt, (...) a nyolcadik napon pedig nyolcat, ama csoda emlékére, hogy az egy napra elegendő olaj nyolc napig (amíg új kóser olajat nem préseltek) égett. Ezt a gyertyatartót, vagy mécseset (hanukija) jól látható helyre (ablakba, ajtóba) kell tenni, hogy nyilvánosan hirdesse a csodát, a hanuka csodáját.

A hanukiját nemcsak otthon, a lakásban kell meggyújtani, hanem a zsinagógában is, mert a csoda a jeruzsálemi Szentélyben történt, melyet 70-ben leromboltak a rómaiak és még nem épült újjá, így szerepét (részben) a zsinagóga vette át.

Hanuka napjaiban az étkezések is különböznek a megszokottól, mert többnyire olajban sült ételeket eszünk, emlékezésként az olaj csodájára. Ilyenek a fánk (szufgánijá) és a krumplis hremzli, más néven: latkesz/tócsi/tócsni/lepcsánka (reszelt burgonya liszttel, tojással, fokhagymával, sóval, borssal összekeverve, majd forró olajban kisütve).

Tejes ételeket is szokás fogyasztani, mert egy apokrif könyvben (Tanahon kívüli könyv), a Judit könyvében, leírtak szerint a Betúlia várát ostromló sereg vezérének, Hollofernésznek, nagyon megtetszett egy zsidó özvegyasszony (egyik verzió szerint Johánának, a főpapnak leánya) és szeretett volna vele hálni. Judit, a város érdekében hajlandónak is mutatkozott, de mielőtt sor kerülhetett volna eme áldozathozatalra, sajtot adott Hollofernésznek enni, hogy megszomjazzék; majd bort itatott vele, amitől elálmosodott és elaludt az ellenséges fővezér. Judit ezt kihasználva levágta Hollofernész fejét, ezzel megmentette városát és népét. E hőstetre való emlékezésként alakult ki a tejes ételek (túrós delkli, túrós palacsinta, túrótorta stb.) fogyasztásának a szokása.

A nőikkel, asszonyokkal kapcsolatos az a hagyomány is, miszerint: amíg égnek a hanukija lángjai, addig a nők nem dolgoznak. Az egyik magyarázat szerint ez azért van így, mert az asszonyok nagyban hozzájárultak a szabadságharc sikeréhez, ugyanis ők vették rá férjeiket a felkelésre, a nyílt harcra. A felkelés győzelme vetett véget annak a gyakorlatnak is, mely szerint az esküvő utáni "első éjszaka joga" a szír-görög parancsnoké volt. A Talmud tanúsága szerint ez időben élt Hanna, a hős anya, kinek hét fiát a szeme láttára ölték meg, de nem volt hajlandó rábírní őket, hogy megszegjék a Tóra előírásait (Talmud, Gitin 57b). Ezen hőstettek miatt is kell pihenniük a nőknek legalább egy fél órát, míg égnek a gyertyák.

A színes gyertyák lobogása mellett a jellegzetes hanukai dalok, énekek (Máoz cur..., Hánérot hálálu...) is emelik ezen estek hangulatát, fokozzák az örömet. A gyerekek örömről is gondoskodni kell ilyenkor, ezt szolgálja a gyerekek megajándékozása, az ekkor adott úgynevezett dmé hanuka (jiddisül: hanukageld), amely adásának több megokolása is ismertes. Először is, hogy emlékezetes maradjon e nap, másodsor pedig arra utal, hogy a szabadságharc előtt tilos volt a Tóra tanulása, emiatt a gyerekeknek titokban kellett tanulniuk, így most kapják meg megérdemelt jutalmukat.

A vacsora, énekelés és az ajándékozás után szokás különféle játékokkal is mulattatni az időt. A felnőtteknek ilyenkor (hallgatólagosan!) szabad még kártyázni is.

E kártyajáték régente rendszerint a kvitlizés volt, mely a huszonegyezéshez hasonló szerencsejáték.

Míg a felnőttek kártyáznak, a gyerekek a trenderlivel (trendelli, szevivon, dreidl) játszanak.

A trenderli egy négy oldalú pörgettyű, melynek oldalain egy-egy betű található.

A betűk a nész gádol hájá sám (Izraelben: a sám helyett po!) szavak első betűi, melyeknek jelentése: nagy csoda történt ott/Izraelben: itt!).

A játékban a héber betűknek ez az értelme:

n - nichts (se betenni, se kivenni nem kell a bankból);

g - ganz (az egész bankot ki lehet venni);

h - halb (a bank felét ki lehet venni);

s - stell ein (be kell tenni a bankba annyit, amennyi már ott van).

Természetesen nem pénzben, hanem cukorban, dióban, mogyoróban szokás játszani e játékot.

A hagyomány szerint ez a játék még a makabeusi időkből ered, ugyanis a Tóra tanulásának betiltása idejében a gyerekek ezt a pörgettyűt vitték magukkal az iskolákba, és ha jöttek a szír-görög katonák akkor gyorsan elővették és elkezdtek játszani, ha pedig elmentek a katonák, akkor tanulták tovább a Tórát. Újabb keletű szokás, hogy hanuka napjaiban bálokat rendeznek, kulturális műsort adnak.

A mindennapi 18 áldásban (Smóne eszré) a csodákért köszönetet mondó imabetoldás (Ál hánisim...), hálálkodás szövege a következő: "A csodákért és a megváltásért, a hőstettekért, a segedelmekért és a háborúkért, melyeket viseltél atyáinkért ama napokban ezidő tájban. Mátitjáhu, Johánán fiának, a Hasmoneus főpapnak és fiainak napjaiban midőn fölállt Jáván gonosz királysága néped, Izráel ellen, hogy elfelejtse velük Tórádat és hogy eltérítse őket

akaratom törvényeitől; de Te nagy irgalmadban melléd álltál szorongatásuk idejében, perelted perüket, ítélted ítéletüket, megbosszultad bosszújukat; átadtál hősokeket gyengék kezébe, számosakat kevesek kezébe, tisztátalanokat tiszták kezébe, elvetemülteket igazak kezébe, gonoszokat a Tóráddal foglalkozók kezébe.

Magadnak nagy és szent nevet szereztél világodban, és népednek, Izráelnek nagy segedelmet és megváltást szereztél, mint mai napság. Ezután bementek gyermekeid házad csarnokába és kitakarították templomodot és kitisztogatták szentélyedet, és lámpákat gyűjtöttek szent pitvaraidban, és meghatározták ezt a nyolc felavatási napot hálálkodásra és dicséretére nagy Nevednek" -Szidur.

Efraim Luntschitznek, e XVII. században élt bölcsnek a gondolatai a hanukijáról még napjainkban is aktuálisak: "Valamikor úgy helyezték el a hanukijákat, hogy kifelé világítsanak; ma úgy helyezük el azokat, hogy befelé világítsanak. Mélységes tanítás rejlik ebben. Olyan nemzedék számára, mely erős a hitben, így szól az I.tentől eredő parancs: Terjeszd a Tant!

A hitben gyenge nemzedékhez így hangzik az intelm: Órizd meg a Tant! Valamikor oly erős volt istenhitünk, hogy lelkünk lángja méltán világított kifelé az egész emberiségnek.

Ma, a mi hitben elgyengült nemzedékünk gyűjtsa csak fel a szent lángot a maga otthonában és elégedjék meg azzal, ha saját családját, saját háza táját tölti be a megrendíthetetlen istenhit melege, fénye, ragyogása.

A hanuka ünnepéről

(Megboldogult Raj Tamás egykori
köszöntője, tanítása)

Az idén meglehetősen korán, december 12-én kedden este köszönt be az egyik legkedveltebb történelmi emléknepünk, a hanuka ünnepe. Ettől kezdve nyolc napon át, esténként meggyújtjuk a 8 + 1 ágú gyertyatartón, a hanukai menórán a színes gyertyákat, minden este eggyel többet, mert szent dolgokban mindig csak növekedni szabad. Megajándékozunk egymást, különösen a gyermekeket, s a család együtt tölti az estét, vacsorával, játékkal, kedves beszélgetéssel.

Ritka esemény a világtörténelemben a győztes szabadságharc, különösen ritka a zsidó világtörténelemben. Nem véletlen, hogy a makkabeus hősök emlékünnepe, a hanuka mindmáig az egyik legkedveltebb, legmeghittebb zsidó ünnep világszerte. A tél derekán, amikor az éjszakák a leghosszabbra nyúlnak, apró lángokat gyújtunk, amelyek beragyogják otthonainkat és szíveinket.

Ünnepeink szinte ősi, bibliai korból erednek, messze idők üzenetét hordozzák. Az eltelt évszázadok, évezredek során persze folyamatosan változtak a szokások, a megőrzött lényeg külső megjelenései. Így a hanukát is a különböző korokban más-más módon ünnepelték meg, és ezek a szokások jól kifejezték a történelmi kényszer és a túlélés, a fennmaradás fantasztikus erejét.

Már i.e. 163 decemberében, egy évvel Jeruzsálem felszabadítása, a Szentély megtisztítása és újjáavatása után törvénybe hozták az örömnep megülését. (A megtisztított Jeruzsálemi Templom és oltár másodszori avatásának emlékét őrzi az ünnep neve: hanuka.) A Makkabeusok könyvében olvassuk, hogy Kislév hónap 25-én kivilágították Jeruzsálem városát, vidám öröm és fény hirdette a szabadságharc győzelmét.

A hős vezér, Júda Makkabi, majd testvérei, Jonatán és Simon még sokáig harcoltak az ország függetlenségéért, ám a hanuka minden évben a szabadságra és a hősi küzdelemre emlékeztetett. A felkelés kezdeményezőjének, a modiini ősz papnak, Matitjáhunak mind az öt fia hősi halált halt a zsidó nép szabadságáért (csatában estek el, vagy orvgyilkos merénylet

áldozatai lettek), ám a legkisebb fiú, Simon már fejedelmi rangot viselt (héberül *nászi*), és megalapította a Hasmóneus-dinasztiát. Ebben az időben keletkezett az *Al haniszim* (= A csodákról) szóló imádság, amelyet az ünnep minden napján, reggel és este elmondunk:

Matitjáhu hasmóneus főpap és fiai korában, amikor a gonosz görög uralom néped, Izrael ellen támadt, hogy Tórát elfeledtessék velük, s hogy elszakítsák őket kedvelt törvényeidtől, Te azonban nagy irgalmadban melléd álltál szükségük idején, megvítad perüket, igazságosan ítéltél és bosszút álltál értük. Az erőseket a gyengék kezébe adtad, sokakat a kevesek, tisztátalanokat a tiszták, gonoszokat az igazak, bűnösöket a Tórával foglalkozók kezébe. Nagy és szent nevet szerezte Magadnak a világban, Izrael népednek pedig mindmáig tartó megváltást. Ezután eljöttek fiaid Szentélyed csarnokába, megtisztították hajlékodat és megszabták a hanuka nyolc napját, hogy hálát adjanak és magasztalják nagy nevedet.

Ebben az időben, a Hasmóneus-dinasztia idején ugyanis a nép azt érezte a legnagyobb csodának, hogy képesek voltak győzni a sokszoros túlerőben levő, állig felfegyverzett ellenség felett. Holott a szabadságharcosoknak kezdetben egyáltalán nem volt fegyverük, Júda országában még fegyverkovács sem működött, csak ellenségeiktől tudtak harci eszközökhöz jutni. Nem értettek a hadviseléshez, hiszen évszázadokon keresztül nem volt háború Izrael területén, Júda Makkabi mégis le tudta győzni a kor legkiválóbb hadvezéreit: Appolónioszt, Gorgiaszt, Nikanort. Hanuka ez idő tájt az igaz kevesek győzelmét, Izrael megszabadulásának isteni csodáját jelképezte.

A Hasmóneus-dinasztia azonban röviddel később elvesztette népszerűségét. Az idegen származású Heródes a rómaiak kiszolgálója lett, akit a nép gyűlölt és megvetett. Nem véletlen, hogy a szabadságharc emléke kissé elhalványult, s helyébe az isteni csoda, a fény csodája lépett. A Talmud korában már csak a gyertyagyújtás volt fontos, amely az olajkorsó történetével függ össze.

Amikor felszabadították Jeruzsálemet, s a megtisztított Szentélyben meg akarták gyújtani az örök lámpást, a menórát, csupán egy napra való olajat találtak, noha új, megszentelt olaj készítése nyolc napig tartott volna.

A kis korsó cseppnyi olaja azonban így szól a talmudi történet csodálatos módon nyolc napon át égett, amíg új, szentelt olajat tudtak sajtolni. Érdekes, hogy a Talmudban csupán ez az egyetlen történet szerepel a hanukával kapcsolatban. Ezután arról olvasunk csupán, hogyan gyűjtjük meg a hanukai lámpást és hol helyezzük el azt. Egyszerűen, a politikai emlékezés helyébe a vallásos gondolkodás, az isteni csoda emléke lépett.

Mindenek ellenére, még az ókor végén is megőrződött a hanuka eredeti gondolata. Hiszen az olajkorsó szimbolikus jelentéssel is bír: egy cseppnyi olaj, egy maroknyi nép képes győzelemre jutni, ha van hite, ha van önbizalma, ha lelkesíti őt az isteni igazság lángja. A hanukai lámpást, a Talmud előírása szerint, a lakás ajtajának baloldalában kellett elhelyezni. (Szemközt a mezúzával, az ajtófélfára szögezett imaszöveggel.) Az ünnep fénye ekkor még kifelé irányult, mindenki magáénak érezte azt, lángját terjeszteni kívánta.

A sötét középkorban a hanuka lángjait már csak a szoba belsejében helyezték el, a lámpás az ajtóból vagy az ablakból az asztalra került. A fények meghittsége azonban mindvégig megmaradt: a fénylő gyertyákat körülülte a család, együtt énekeltek, együtt játszottak a gyerekekkel, az asszonyok még a házi munkát és félbehagyták, mert a hagyomány szerint hajdan a makkabeus szabadságharc idején a nők és a gyermekek is segítették a hősök küzdelmét. A szétszóratásban, a galutban ilyenkor a legidősebb családtag otthonában egybegyűlt az egész nagycsalád, ajándékokkal kedveskedtek egymásnak, az összetartozásról szeretetük ezernyi apró jelével tanúságot téve.

Az üldöztetés évszázadai alatt a hanukalángok befelé világító fénye adott erőt és melegséget a sokat szenvedett népnek. Had idézzünk bizonyítékul egy régi-régi történetet, amely a középkori mainzi zsidóság emlékkönyvében, a *Memórbuch*-ban maradt fenn: Közvetlen az ünnep előtt meghalt a város püspöke, s ezért rendeletet hoztak, hogy egy álló héten át semmilyen fény ne világítson a város területén. A zsidók kétségbe esve fogadták a hírt, ellenségeik pedig kíváncsian várták: hogyan ünneplik majd meg a hanuka vidám napjait?

Elérkezett a hanuka első estéje, a gyertyagyújtás ideje. A hívő zsidók a sötét zsinagógában gyülekeztek, élükön a rabbival. Ellenségeink a templom a környékén álltak lesben, hogy kárörömmel figyeljék a szomorúvá lett ünnepet, vagy ha megszegik a törvényt, azonnal följelentsék zsidó polgártársaikat. Az istentisztelet után kellett volna meggyújtani a hanukai lámpást. A rabbi ekkor magához hívatta a gyerekeket. El kezdett mesélni nekik a makkabeusok hősi küzdelméről, hogyan harcoltak eleinte a hegyekben megbújva, majd nyílt ütközetben a szír-görög elnyomókkal szemben, miképp szabadították fel Jeruzsálemet, hogyan távolították el a bálványokat a meggyalázott Templomból, hogyan találták meg a hosszas keresés után a piciny olajkorsót és hogyan égett az csodálatos módon nyolc napon át.

A történetet hallva a gyerekek egyre lelkesebben figyeltek, szemek csillogni kezdtek. Ekkor a rabbi felállt és így szólt szüleikhez. Nézzetek gyermekeitek szemébe! Lássátok azt a fényt, amely bennük tükröződik! Ezekre a lángokra mondjátok el a hanukai áldást!

A zsinagógában ekkor felcsendült a vidám ének, a sötétben a hagyományos hanukai dalok egyre nagyobb örömmel és önbizalommal hirdették az ünnepet. A templom körül álldogálók egyszerűen nem értették, mi történt. Fény nem szűrődött ki a zsinagógából, ám odabent mégis ünnepi jókedv honolt. Végül a zsidók ellenségei megszégyenülten haza sompolyogtak.

Századunk elején, a cionista mozgalom jóvoltából a hanuka ismét az egyik legjelentősebb örömnappá lett. Izraelben örömtüzeket gyújtanak, fáklyás felvonulást tartanak, kivilágítják a városok utcáit. Világszerte nagyszabású rendezvények, műsoros estek követik egymást ezekben a napokban.

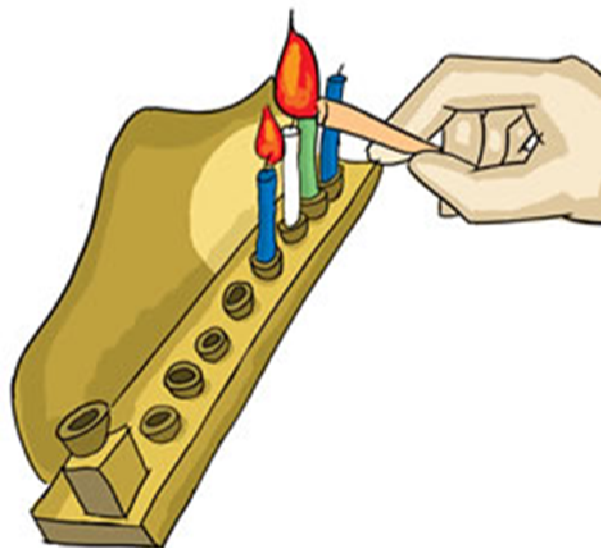
Különösen az ifjúság érzi magáénak a szabadság és a fény ünnepét: a gyerekek ajándékban részesülnek (olykor mind a nyolc estén külön-külön meglepetés várja őket), a fiatalok bált, táncos összejövetelt rendeznek, szórakoztató műsorokkal, vetélkedőkkel egészítik ki a közös gyertyagyújtás örömét.

A hanuka azonban továbbra is megőrizte családi jellegét. Az égő gyertyákat ma már ismét az ablak közelébe helyezzük, fényük hadd világítson kifelé is. A magyarországi zsidóságnak sem kell többé elzárkóznia, nyíltan megvallhatjuk hitünket, hagyományainkat. Ám ahhoz, hogy az apró lángokból újra hitet és boldog örömet meríthessünk, meg kell ismernünk, és magunkénak kell éreznünk azokat. Ha szívünk nyitott a fények tükröződni fognak benne.

A hanukai lámpás apró gyertyái legfeljebb fél óráig égnek. Gyenge fényük nem képes bevilágítani még egy kis szobát sem. Mégis, évezredek történelmének visszfénye rajzolódik ki bennük, s a pislákoló lángok meghitt otthonná tudják varázsolni a lakást, a szeretet fényeit képesek felébreszteni lelkünk mélyén.

Kívánjuk, hogy minél több otthonban lobbanjanak fel ebben az esztendőben. *Hag hanuka szamáah!* örömteli hanuka ünnepet!

Áldott legyen a rabbi úr emléke!

A trenderli

Hanuka ünnepének legkedveltebb játéka valahol Közép-Európában, az askenázi zsidóság körében alakult ki a középkor végén. Az apró pörgettyűt (jiddis eredetű szóval *trenderli*, *trendelli* vagy *trendedli*, héberül *szövivon*) eredetileg ólomból öntötték, amely művelet közvetlenül a téli örömmünnepet megelőzően eseményszámba ment a zsidó családok körében.

Később fából faragták, a cári Orosz-Lengyelország gazdagabb vidékein ezüstből készítették, manapság azonban már mindenféle anyagból való (csont, üveg, porcelán, sőt műanyag) trenderlivel is találkozhatunk.

Jellegzetessége, hogy négy oldalán egy-egy héber betű helyezkedik el: nun, gimel, hé és sin. Ezek egy közismert, az ünnep lényegével kapcsolatos mondás kezdőbetűi, amelynek feloldása így hangzik: *Nész gadol hájá sám*, vagyis nagy csoda történt ott, mármint az ókori Jeruzsálemben.

A zsidó főváros és a Szentély felszabadítása után ugyanis meg akarták gyújtani az öröklámpást, a menórát, csak hogy nem találtak tiszta, megszentelt olajat. Új olaj sajtolásához pedig nyolc napra lett volna szükség. Végül egy kis korsó olaj mégis előkerült, s az csodás módon 8 napig égett.

A négy héber betűt a közép-kelet-európai zsidók a maguk jiddis nyelvén átértelmezték, s úgy oldották fel, hogy az a játék szabályait is jelentette.

Kezdetben a játékosok egy-egy pénzt, diót, mogyorót vagy babot helyeznek középre, majd felváltva pörgetnek. N = *nist*, ha erre esik a pörgettyű, *semmi* sem történik, G = *ganc*, amikor a játékos elnyeri az *egész* bankot, és mindenki kénytelen újra egyet-egyét a középre tenni. H = *halb*, ilyenkor a játékos a bank felét nyeri el, páratlan szám esetén a kisebbik felét. S végül, ha S = *stel-ájn* szerepel a trenderli felső oldalán, a résztvevőnek *egyét be kell tennie*.

A pörgettyű játékát különösen a gyerekek kedvelik, s legalább addig szokták játszani, amíg a hanukai lámpás fényei égnek. A hagyomány szerint ugyanis ebben az időben sem az asszonyoknak, sem a gyerekeknek nem szabad sem dolgozniuk, sem tanulniuk, mert úgymond ők is aktívan részt vettek a makkabeus szabadságharcban.

A négy héber betű:

נ = Nun ג = Gimel

ה = Hé ש = Sin

Raj Tamás

A képen **Harry S. Truman** amerikai elnök az Ovális teremben hanukai menórát kap ajándékba **David Ben-Gurion** izraeli miniszterelnöktől (a képen középen). Jobbra **Abba Eban**, az akkori Izrael, Egyesült Államokbeli nagykövete látható.

Magyar Gasztronómiai és Kulturális Napok Tel-Aviv-ban

Izraelben immár harmadszor rendezték meg a Magyar Gasztronómiai és Kulturális Napokat Tel-Aviv-ban október 25-26-án. Az eseményt Nagy Andor Magyarország izraeli nagykövete, Ron Huldai, Tel-Aviv polgármestere, valamint **Papp László**, Debrecen polgármestere közösen nyitotta meg.

Papp László megnyitójában hangsúlyozta: a Debrecen és Tel-Aviv között 2017 márciusának végén indult menetrend szerinti repülőgépjárat a vártnál is sikeresebben működik.

A Magyar Gasztronómiai és Kulturális Napokon a kulináris sokszínűséget számos magyar stand, főző- és borbemutatók adták, a hangulatról pedig a Debreceni Hajdú Táncegyüttes és a Sabbathsong Klezmer Band fellépései gondoskodott. A polgármester még az egykor a LOKI-ban játszó Korhut Mihállyal is találkozott, aki jelenleg az izraeli Hapoel Beer-Seva csapatát erősíti.

A kiállításon a VisitDebrecen turisztikai standnál óriási volt az érdeklődés, figyelmet kapott a Zsidó negyedünk is. Reméljük, hogy a hitközségünknek is lesz hozadéka ebből a bemutatkozásból. Az izraeli látogatás keretében Papp László polgármester és a kíséretében lévő **Széles Diána** alpolgármester, és **Horovitz Tamás**, hitközségünk elnöke felkereste Debrecen izraeli testvérvárosát, Rishon LeZiont is, ahol találkoztak **Dov Zur** polgármesterrel. Konkrét együttműködési programok kerültek egyeztetésre a város vezetése és a hitközség elnöke segítségével.

A debreceni városi vezetők közül turisztikai szakemberekből álló küldöttség Horovitz Tamás kíséretében ellátogatott Jeruzsálembe. Természetesen nem maradt ki a programból a Siratófal megtekintése. A zsidók legszentebb helyén Smuel Rabinovics, a Siratófal ortodox rabbija fogadta a vendégeket. A siratófal alatti ásatásokba is betekintheztek a kiemelt magyarországi vendégek. Soraimat a dehir.hu-n megjelent írásból, valamint Horovitz Tamás elnökkel folytatott beszélgetésből készítettem.

Forrás: *dehir.hu*

Konferencia zajlott Budapesten a Visegrádi Négyekről és Izraelről

Tényleg Magyarország lenne Izrael legelkötelezettebb partnere? Mit jelenthet egy izraeli szakértő szerint az Amerika-Közép-Európa-Izrael háromszög? Mi az új antiszemitizmus? A Visegrádi Négyekről és Izraelről szervezett konferenciát Budapesten a Századvég.

Barthel-Rúzsza Zsolt, a Századvég Alapítvány elnöke a november 15-ei konferencia bevezetőjében azzal kezdte, hogy mint látjuk, Európa nyugati fele más úton jár, olyan kihívásokkal küzd, amelyekkel nem bír el.

A teljes európai közvéleményt vizsgáló felmérések szerint a nyugat-európai gondolkodás ma nagyban eltér a kelet-európaiától. Nyugatin a tolerancia és a multikulturalizmus „mindent elsöpör”, és közben elveszítik az emberek az identitásukat, „importálják az intoleranciát”. Itt minden bizonnyal a muzulmán, harmadik világbeli bevándorlók közötti antiszemitizmus ismert jelenségére utalt.

Izraelt és Magyarországot, Izraelt és a V4-eket bevezetője szerint még erősebb kapcsolatok jellemzik ezért ma, és az erősödés fontos terepe az identitás megőrzésének fontossága. Ennek példaként látta Barthel-Rúzsza Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök idén nyári Budapesti látogatását, „egyértelmű jeleként” pedig, hogy Izraelnek az Európai Unión belül a V4 országok a legjobb partnerei, és azon belül is Magyarország a zsidó állam „legerősebb és legjobb szövetségese”.

Barthel-Rúzsza szintúgy fontosnak tartotta, hogy Magyarországon él Európa második legnagyobb zsidó közössége, és a kontinens legnagyobb zsinagógája. A magyar zsidó közösséget bevezetőjében a magyar nemzet integráns részének nevezte, a magyar kultúra gazdagítóinak, és tisztázta, hogy itt biztonságban élhetnek. Szavait azzal zárta – bevezetőjével némileg ellentétben kerülve -, hogy „van alternatíva az intoleranciával szemben, a multikultival szemben”.

Forrás: *Veszprémy László Bernát/ujkelet.live*

A Nemzetközi Judo Szövetség megróttá Abu Dhabit az izraeli sportolókat ért diszkrimináció miatt

A Nemzetközi Judo Szövetség követeli, hogy az Egyesült Arab Emírségek egyenlő bánásmódban részesítse az izraeli sportolókat, miután kiderült, hogy a szervezők kitiltottak minden izraeli jelképet a versenyről.

A szervezet Egyesült Arab Emírségek Judo Szövetsége elnökéhez írt levele szerint “minden küldöttséget, beleértve az izraeli delegációt is, minden tekintetben egyenlően kell kezelni, kivétel nélkül.”

A levelet elküldték a Zsidó Világkongresszusnak is, mely korábban a Nemzetközi Judo Szövetség beavatkozását kérte.

Az Egyesült Arab Emírségektől ezidáig nem érkezett reakció.

Izrael és az Egyesült Arab Emírségek között nincs diplomáciai kapcsolat.

Miri Regev kulturális és sport miniszter elítélte a szervezők döntését és azt mondta, hogy egy bojkott lenyugtatná "azokat, akik nem ismerik el a létezésünket".

Izrael nemzetközi versenyeken való részvétele rendszeresen ellenséges reakciókat és bojkottot vált ki az arab vagy muszlim szervezetekből vagy sportolókból.

Tavaly az olimpián az egyiptomi Islam El Shehaby dzsúdóst kifújolták a riói arénában, miután nem volt hajlandó kezét fogni az izraeli ellenfelével, Or Sassonnal.

A dzsúdó Izrael egyik vezető sportága, Sasson és Yarden Gerbi nyerte az ország két bronzérmét Rióba.

Forrás: *ujkelet.live*

Az Egyesült Arab Emírségek magas rangú sport tisztviselői bocsánatot kértek az izraeli partnertől szombaton, miután az Abu Dhabiban zajló verseny során a házigazdák ismét megalázták az egyik izraeli sportolót.

Forrás: *ujkelet.live*

A Rosh Hasana ünnepi napjai szépen teltek a Kápolnás utcai zsinagógában. Imáinkkal meghatódva fogadtuk az újesztendőt. Ros Hásánakor neveink a nagykönyvbe, az Élet Könyvébe kerültek, a pecsételés napján, Jom Kippurkor rákerült a végzés, a megerősítés, a pecsét. A Jom Kippur záró Nile imájakor éreztük, hogy a Minható meghallja könyörgő imáinkat.

Szokásunk szerint Szukát (sátor) építettünk a hitközeg udvarán. A Szuká volt kidusaink színhelye, eddig az időjárás kegyes volt hozzánk, nem áztunk el benne. A csokor: pálma (luláv), citrus (etrog), és az ünnep szimbóluma rendelkezésre állt mindenki számára.

A sátoros ünnep alatt egy illusztris vendég lepett meg bennünket. Andrew Friedman, a világon elismert ügyvéd, a Los Angeles-i Bais Naftoli ortodox zsidó kongregáció alapítója és elnöke rövid ideig városunk vendége volt. Ebből a pár órából időt szánt Dr. Papp László polgármester társaságában zsidónegyedünk megtekintésére. Nagyon elismerően nyilatkozott, mely emlékkönyvünkben is megörökítésre került. Sátorunkban lilevvel és eszroggal imádkozott, mely a képen látható. Azért is örült a vallásos vendégünk ennek a lehetőségnek, mert reggel az imádkozásra nem volt máshol lehetősége.

Chesván 3-án, hétfőn reggel egy New-yorki vendéggel együtt imádkozhattunk. Benjamin foglalkozását tekintve sakter és orvos (családorvos). Nem probléma számára a Tóra olvasása (a kép itt készült), igaz, hogy egy kicsit meglepődött, amikor megkértük a Levi törzshöz tartozó vendégünket erre. Ukrajnából jövet állt meg nálunk, ott a sakteri tudását kamatoztatta, mondta, hogy Jom Kippur előtt több száz állatot vágott le. A volt vágodánk nagy élményt jelentett a szakember számára. Nagyon sok képet mutatott telefonjából, voltak családiak, ő 6 gyermekkel büszkélkedhet, és láttam munkájával kapcsolatosakat is.

Volt olyan kép Las Vegasból, ahol nagyszakállú emberek ültek az asztal körül. Kérdeztem, hogy ez rabbi kongresszus volt-e? Nem találtam el, zsidó orvosok összejövételén készült a kép. Láttam az ortodox zsinagógában a DZSH kipákat, kért egyet, amit elvihet magával. Rajta most is egy Odesszai kipa volt, de mondta, a mienket is fogja viselni. Megmutatja majd otthon a „debreciner” kipát. Nem kértem érte pénzt, (remélem, hogy nem kapok ki érte), a lejnolással megdolgozott érte, és Ő volt a tizedik a minjenben.

Vajera sabátján 5 jeshivás vendégünk volt Izraelből. Egyikük kántorként funkcionál. A Havdola és a Holdhoz való imádkozás után az új hét bejövételét táncolva köszöntöttük, ez látszik az amatőr felvételen.

Nagy örömünkre szolgált, hogy ismét meglátogatót bennünket Őexcellenciája, Yossi Amrani, Izrael államának magyarországi nagykövete. A családi hangulatú megbeszélésből, melyen Horovitz Tamás elnök mellett részt vett Dr. Asher Ehrenfeld főrabbi is, ismét kiderült, hogy tovább folytatódik az Izraeli Nagykövetség és a Debreceni Zsidó Hitközség közötti jó kapcsolat. A kép az érkezéskor készült.

Szeretek írni arról is, amikor külföldi vendégek látogatják a zsinagógát. Ezek nem nagy történetek, de nagyon jó érzés átélni. Csütörtökön este egy szakállas, kaftános fiatalember nézett be a zsinagógába, majd kiment. De aztán visszajött a családja társaságában. Először érkezett egy kislány, végül négyre gyarapodott kislányok száma, a legnagyobb sem volt ötévesnél több.

Majd jött az anyuka, egy babakocsival. Később megtudtam, a kocsiban a tíz hetes Eliezer aludt. A család érdeklődve nézte a kis zsinagógánkat.

A családfő elmondta, hogy Bernfeld Jónás, (1834-1890) az egykori status quo debreceni főrabbinak dédunokája volt a Lev család feje. Az anyai részről volt rokon a főrabbi, aki városunkban elismert volt a fennmaradt írások szerint a jesiváit Pozsonyban, Ktáv Szófernál végezte. A mikvét is megnézte a család. Akarták, hogy a gyermekei megismerjék az üknagyapa működési helyét. Érdeklődtek életünkről. Örült hallani, hogy izraeli főrabbin van, és Arie Kesztenbaum a mi sakterünk is, akit ő jól ismer. Nagyon fontos a hagyomány tisztelete - ebben egyet értettünk!

A zsinagóga látogatói

Toldot szombatja ünnepélyesebb volt a szokásosnál. Dickmann Laci a sameszünk, egy különös életszakaszába lépett, nyugdíjas lett. Ő volt a máftir. A Kidisnél nehéz volt helyet találni, a köszöntők szép számban gyűltek össze. Horovitz Tamás elnök köszöntötte a nagy múlttal rendelkező család tagját. Nagy meglepetés volt az ünnepeltnek, titokban készítettük elő a köszöntést. A "cselszöveget" az elnök a heti szakaszban lévőhöz hasonlította, bár ez kellemesebb volt. Lacinak jelene és jövője is van hitközségünknel, ugyanis továbbfolytatja áldásos munkáját a közösségben. Jó egészséget kívánunk hozzá Lacinak!

A Tfilin viselése az egyik legfontosabb mitzvah, amit említ a Tóra. Több ezer éven keresztül becsben tartották és viselték őseink, s viseljük mind a mai napig. Gyakran megfordul nálunk Motti Schwimm Belgiumból, aki korábban melamed volt. Megható volt számomra, amikor egy idősebb hittestvérünknek segített feltenni a Tfilint. Kettős micvének számított számára, nem kevésbé annak a hittestvérünknek, akinek segített.

November 22-én az Ady Endre Gimnázium negyedik osztályos diákjai látogatták el hozzánk. A több mint 140 diák 4 csoportban látogatta meg Zsidó negyedünket.

Nemcsak egyszerű zsinagóga látogatás volt. Tematikusan is előkészített ismeretgyűjtés volt a Debrecenben működő egyházaknál tett látogatásuk alkalmával. Kíváncsiak voltak a más vallásokkal kapcsolatos hasonlóságokra és eltérésekre, jellemző hitéleti tárgyainkra, a közösségünk történetére, zsinagógáink jellemzőire, valamint liturgiáinkra.

Cfát szentjánosbogarai – zsidó mese

Sok-sok évvel ezelőtt élt az izraeli Cfát városában egy arab uralkodó. Gonosz ember volt, aki gyűlölte a zsidókat, és sokféle módon igyekezett megkeseríteni az életüket: elszedte megélhetésüket, és ahol csak tudta, gyötörte őket.

Nem tetszett neki, hogy a zsidók fiaikkal együtt az imaházban ülnek, és éjszaka sokáig tanulmányozzák a Tórát. Cfát estéről estére sötétségbe burkolózott, ám lent, a zsidók sikátorában fény szűrődött ki az imaházból és a tanházból, ami kiáradó fényével megtörte az éjjel sötétségét.

A Tóra és a Talmud tanulmányozóinak szép énekei is bosszantották az arab kormányzót. Mit tett ő ez ellen? A következő rendeletet hozta: Szigorúan tilos a zsidóknak világosságot gyújtani éjjel, sem viaszgyertyát, sem olajlámpát, sem fáklyát nem használhatnak! A zsidók elkeseredésükben sírni kezdtek. Sírtak még a gyerekek is. „Mit tegyünk? A tanulás nem maradhat el házainkból! Nekünk estéről estére a Tórát kell tanulmányoznunk” – mondogatták egymásközt.

A gyerekek is sokat gondolkodtak, mitévők legyenek. Titokban gyűltek össze, hogy a felnőttek ne tudják meg elhatározásukat.

A következő estén, amint lenyugodott a Nap, a gyerekek kanyargós, zezugos utakon indultak a városon kívülre, a házakon túlra.

Könnyű szél fúj Hermon hegyei felől. A nyári éjszaka leszállt Cfát városára, és megjelentek az égen az első csillagok. A kutyák ugattak, de a gyerekek szíve cseppet sem félt. Amit eldöntöttek, azt bátran valósították meg.

Lementek az öreg malom völgyébe, ahol sok fa volt és rengeteg apró fényecske lebegett a levegőben. A gyerekek kis kosarakat vittek magukkal.

Amikor a völgyben egy kis vízeséshez értek, ahol a patak kedves csörgedezéssel folydogált, sok kis csillag gyűlt. Felvillantak, majd kialudtak, repültek fent és lent... a szentjánosbogarak. Elkezdődött a gyűjtés, és kis idő múlva a gyerekek kosarai megteltek ezekkel az élő, kicsi szikrákkal. Nagy „zsákmányukkal” boldogan tértek vissza.

Az imaházban, teljes sötétségben éppen befejezték az esti imát, és arra gondoltak, hogy kénytelenek lesznek tanulás nélkül hazatérni. Hirtelen megjelent előttük egy kis fényecske. Mint a Hold fénye, megvilágította a termet és a könyveket. Ekkor értették meg a gyerekek leleményességét. Elégedetten és büszkén néztek rájuk. Aztán leültek, és elkezdtek tanulmányozni a szent könyveket. És milyen csoda! A szentjánosbogarak nem repültek sem az ablakhoz, sem az ajtóhoz, a tanulók felett keringtek körbe-körbe, megvilágítva a szent iratokat.

A zsidók izgatottak voltak és lelkesek. Az imaház éneke jó messzire elhallatszott. Az arabok észrevették, hogy fény árad a zsidók tanházából, és azonnal jelentették az uralkodónak. Amikor a gonosz uralkodó meghallotta, hogy a zsidók semmibe vették tilalmát, riadót fújt, mint akit kígyómarás ért, és nagyon mérges lett. Sietve az imaházhoz ment, benézett, de szóhoz sem jutott a csodálkozástól. A zsidók a szent iratokba merülve ültek, ám nem viaszgyertya fényénél, nem olajlámpa fényénél, és nem is fáklya lángjánál, hanem az apró szentjánosbogarokból áradó világosságánál. Ez a fény egyáltalán nem volt megemlítve az általa kiadott tilalomban.

A gonosz kormányzó szégyenkezve tért vissza házába, és Cfát zsidói, a gyerekekkel együtt, folytathatták a Tóra tanulmányozását akár éjfélig is, nagy örömmel, nagy megelégedettséggel és vidám dalolással.

Ettől kezdve Cfát gyermekei szeretettel gondoltak a szentjánosbogarakra, hiszen nagy csodát tettek: fényt juttattak a Tóra olvasásához és annak tanulmányozásához.

Forrás: hanukageld.blog.hu

Jótékonyági vacsoraest

Jótékonyági vacsoraestet szervezett szeptember 10-én, vasárnap a Pásti utcai Zsinagógában a Közép- és Kelet-európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Egyesülete.

A szervezet városunkban egy, a Kárpát-medencei zsidóság történelmét, múltját bemutató emlékközpontot szeretne létrehozni - az est teljes bevételét erre fordítja az egyesület.

A Debreceni Zsidó Negyed felújítását megelőzően felmerült egy, a debreceni zsidóság történetét bemutató központ gondolata. A Pásti utcai Ortodox Zsinagóga elkészülte után a karzaton a zsidó hitközség hagyatéki és gyűjtött tárgyaiból meg is valósult a kiállítás, de már annak létrejöttékor nyilvánvalóvá vált, hogy egy nagyobb földrajzi területet és tartalmi tárat felölelő bemutatóhelyre lenne szükség.

Dr. Papp László polgármester köszöntőjében úgy fogalmazott, a debreceni zsidóság a város védendő értékei közé tartozik. Emlékeztetett rá, hogy a holokauszt áldozatainak tíz százaléka magyarországi zsidó volt, ezért is feladatunk, hogy a mai fiatalokkal megismertessük a sorsukat. A polgármester szerint a központ nemcsak az emlékezésről szól, hanem egy prosperáló közösségről. Két évvel ezelőtt vetődött fel először a gondolata annak, hogy a Kárpát-medencei zsidóság múltját bemutató Emlékközpontot kellene létrehozni Debrecenben. „Akkor is kinyilatkoztattuk, hogy a város támogatja az elképzelést, hiszen a debreceni zsidóság a város leginkább védendő értékei közé tartozik. Debrecenben tartozunk annyival zsidó honfitársainknak, hogy a mai fiatalokkal, a XXI. század embereivel is megismertetjük azt a történetet, amely nekik jutott.

Takács Szabolcs, európai uniós ügyekért felelős államtitkár megemlékezett a korábbi IHRA plenáris debreceni ülésén szerzett nagyszerű tapasztalatait, melyen a Debreceni Zsidó Hitközség szervezése kiemelkedő volt. Hiánypótlónak nevezte a kezdeményezést. Ígéretet tett arra, hogy a kormány maximálisan együttműködik a Debreceni Zsidó Hitközséggel a terv megvalósításának sikeréért - ahogy fogalmazott, mindent megtesznek, hogy valósággá váljon ez az álom.

Horovitz Tamás, a szervező egyesület elnöke azt mondta, hogy Debrecen és a Debreceni Zsidó Hitközség alkalmas arra, hogy zsidó turisztikai központ legyen. Emlékeztetett arra, hogy három éve kezdődött az a program, ami a Pásti utcai zsinagógát multifunkcionálissá tette, és egyben megosztotta hallgatóságával abbéli meggyőződését, hogy együttműködve és együtt gondolkodva az emlékközpont is megvalósulhat a városban. Reményét fejezte ki, hogy néhány éven belül elkészülhet az épület.

Heller Zsolt, az emlékközpont kurátora a Bordstúdió anyagának bemutatása közben világított rá a koncepció fontosságára. Az emlékközpont tartalmi anyagának összeállításához történészek, néprajzkutatók tettek javaslatokat, szorosan együttműködnek az egyetemmel, és több száz fiatalot is megkérdeznek, megkérdeztek, hogy mit látnának szívesen, mire lennének kíváncsiak.

Dr. Asher Ehrenfeld debreceni főrabbi az elkövetkező zsidó újévhez kapcsolta az emlékközpont megvalósulását.

Csiszár Mihály, a debreceni Rotary klub és az Izraelből itt tartózkodó testvérszervezetük elismerését fejezte ki erről a nagyszerű kezdeményezéséről, és nyilvánosan bejelentette nagyvonalú anyagi támogatásukat.

A rendezvényen a **Jazz-five** kellemes zenéje adta a hangulatot. A gálaműsor díszvendége **Falusi Mariann**, Artisjus díjas dzsesszénekesnője volt. A régi ismert slágerei mellett hallhattuk a zsidó zene fülbe-mászó dalait, melyek között ősbemutató is volt. A közönség is aktívan részt vett, együtt énekelt a művésznővel. A taps nehezen maradt abba...

A zsidó konyha hagyományos ételei nélkül nincs összejövétel a hitközségen, most is maximális köszönet illeti a konyhai személyzetet. Az elegánsan megterített asztalok is hozzájárultak a közönség elégedettségéhez.

A beérkezett adományokból látható, hogy a közönség megértette a nagyszerű múltat bemutató, és a jövőt építő gondolat eszmeiségét. Úgy érezzük, hogy sikeres lesz a kezdeményezés a hitközség támogatóinak segítségével.

k.g.

„STÍLUSOK TALÁLKOZÁSA, - JAZZ MEETS KLEZMER” A DEBRECEN DIXIELAND BAND KONCERTJE A DEBRECENI ORTODOX ZSINAGÓGÁBAN

A Debreceni Zsidónegyed Kulturális- és Oktatási Központ, valamint a Művészetek Udvara **STÍLUSOK TALÁLKOZÁSA, - JAZZ MEETS KLEZMER”** címmel DEBRECENI DIXIELAND-KLEZMER KONCERTET szervezett a DEBRECEN DIXIELAND JAZZ BAND előadásában. Október 15-én került sor erre a nem mindennapi eseményre teljes teltház mellett. Különösen öröm volt a Hitközség tagjainak és vendégeinek ez az újról kezdődött el az 5778-as zsinagógai esztendő. Az előadás különlegessége, hogy a világ több pontját meghódító Debrecen Dixieland Jazz Band már másodjára klezmer zenével bővítette repertoárját hitközségünkön. Azért is nagyszerű ez az együttes számunkra, mert klezmer zenét játszó zenekar létesítésére nem volt a hitközségnek lehetősége, hiányt pótolta.

A „zene-szerszámokat” mesterien szólaltatták meg a művészek. A fergeteges műsor alapját Kovács János trombitája, valamint énekhangja, Tikász Sándor bendzsó szólói, és Gyarmathy István klarinét játéka adta. Természetesen a többi dixielandhez szükséges hangszer mesteri megszólaltatása nélkül a siker elmaradt volna a 7 tagú zenekarnál. A számokat Kovács János konferálta, és ismertette. Ami nem is igazi klezmer zene volt, az is a zsidósághoz kapcsolódott. Jó volt hallani, hogy az esten elhangzó számok alkotásában – értve ez alatt mind a zenét, mind a szöveget - zsidók, főleg magyar származásúak jeleskedtek.

A blues-ból elindulva úsztunk át a klezmer világába. Kerestük Louis Armstrongot a színpadon, amikor méltó utóda, az együttes trombitás-énekese, ismert számot szólaltatott meg: „*What a wonderful world*” című remekmű előadásával. A klezmer és dixieland ze-ne alap-ját ké-pező - a „*Bei mir zu bist zu schoen*” cí-mű dal is, mint „alpmű” hangzott el. A korábbi klezmer számok mellett újakat is élvezhetünk, a „*Bublicskinek*”, a „*Tumbalalajkának*” nagy sikere volt.

A „Hegedűs a háztetőn” musicalből ismert esküvői zene klasszikus klezmer dallamokat idézett. Színfoltja volt az estnek **Lehner Zalán** szereplése, gyönyörűen énekelt a „*Szól a kakas már*” világhírű, környékünkhöz kapcsolódó jidish dalt, melyet bendzsó kísérettel is hallhattunk. Folytatásként ezen dal dixieland stílusú jazzesített, nem mindennapi feldolgozását is élvezhettük. Jó néhány, most először bemutatott ismert klezmer és jidish szerzemények feldolgozásai is bemutatásra kerültek.

Az énekes-trombitás Kovács János jiddish nyelven interpretálta a közönség bevonásával az ismert dalokat - művészi módon. Sikerült beleélni a zenekarnak a klezmer, illetve a zsidó zene világába magát, melyet nagyon jól átvett a közönség. Mindezek a momentumok a tapsból és az együtténeklésből is érzékelhető volt. Majd visszaúsztunk a jazzbe. A pörgősen előadott világslágert, a „*Tiger Rag*”-et hallhattuk. A tapsvihar ráadásra kényszerítette a művészeket. Lenyűgöző élmény volt ez az este. Másodjára is tapasztalhattuk: kiválóan megfér a jazz mellett a klezmer, a stílusok kitűnően találkoztak, egymásba „átúsztak”!

Várjuk az újabb találkozást, reménykedve, hogy nem kell egy évet várni, mint a legutóbbi Pásti utcai zsinagógai megjelenéstől. Ezzel a fellépéssel nagyon magasra tették a mércét! Büszkék vagyunk rájuk, kicsit a saját zenekarunknak érezzük a zsinagóga falai között barátainkat hangjukkal és hangszerikkel együtt, hiszen a zene mindenkié!

k.g.

A XIX. Nemzetközi dr. Kardos Albert Vers- és Prózamondó Verseny

Idén, 2017. október 22-23-án rendezte meg a Debreceni Zsidó Hitközség, a MAZSIHISZ támogatásával. Felekezeti megkülönböztetés nélkül részt vehettek határon innen és túlról érkezett magyar nyelvű versenyzők. A 2017-es rendezvény nem csak Dr. Kardos Albertnek, az irodalmárnak, pedagógusnak, nyelvésznek, legismertebb Csokonai-kutatónak, hanem a 100 éve született Szabó Magdának is emléket kívánt állítani. A számos kitüntetéssel rendelkező író, költő, műfordító évekig e nemes verseny zsűrijének az elnöki posztját, majd később a fővédnökségét vállalta el.

A versenyt 5 kategóriában hirdette meg a DZSH: szép korú, felnőtt, gyermek, ifjúsági és énekelt vers. Természetesen ezeket elsősorban zsidó szerzők műveiből állították össze a résztvevők, verseiket nagyon körültekintően választották ki.

Az eddigi legtöbb jelentkező megkísérelte a közönséget és a zsűrit elbűvölni, mely bizton állítható, sikerült. 52 „ringbeszálló”, ifjú és örök ifjú adott számot tudásáról. A magyarországi résztvevők mellett Románia számos helyiségéből (legtöbbször Szatmárnémetiből), és Szlovákiából érkeztek. Debreceni, illetve a környékbeli iskolák is szép számban képviseltették magukat a szereplők között. A hivatalos programot első este könnyed zenei műsor zárta. **Lehner Zalán** az ismert „Szól kakas már” mellett izraeli és magyar slágerdallamokat is megszólaltatott, melyet tapsviharral köszönt meg a közönség, sőt táncra is perdült a hallgatóság. A második nap befejezéseként gála műsorral búvölték el a hallgatóságot a „művészek”, lehetőség volt a tudásuk sokszínűségének a bemutatására.

A szellemi táplálék mellett a Hitközségi kóser konyhája gondoskodott a kulináris élvezetekről. Családtagjaik, tanáraik, ismerősök és a DZSH tagjai színültig megtöltötték a Bajcsy utcai színház kultúrtermét.

A versenyzők többségét már „előadóművészek” lehet nevezni. Zömükben évek óta visszatérők, családtagként, öleléssel köszöntötték egymást és a rendezőket. A meglévő barátságok megerősödtek, de újak is kötődtek a számos új versenyző által a családi hangulatú megmérettetésben.

Dr. Feuermann László által vezetett zsűri fáradtan fejezte be nemes munkáját a színvonalas versenyzői értékeket hallatán.

A versenyt **Dr. Kreislerné Grósz Zsuzsanna**, a hitközség alelnöke nyitott meg, és zárta be, utalva arra, hogy az 5778-as zsinagógai évet méltóképpen kezdte meg a Debreceni Zsidó Hitközség ezzel a sikeres, hagyományos kulturális eseménnyel.

Viszontlátásra egy év múlva- volt a búcsúszó!

„Wallenberg nyomán” középiskolai vetélkedő a Debreceni Zsidó Hitközségen

Wallenberg nyomán címmel vetélkedőt hirdetett a magyarországi és határon túli középfokú intézmények tanulói számára a Raoul Wallenberg Egyesület és Alapítvány. A vetélkedőt támogatta a Külgazdasági és Külügyminisztérium, a Svéd Királyság budapesti nagykövetsége, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, és az Élet Menete Alapítvány.

A vetélkedőre 2010 óta minden évben sor kerül. Meghirdetésével a cél az volt, hogy a holokauszt a magyar történelem, a kollektív emlékezet részévé váljon, az ártatlanul üldözött és meggyilkolt magyar állampolgárok emléke fennmaradjon. Emlékezzünk mindazokra, akik emberek tudtak maradni az embertelenségben, akiket ismerünk és akik ismeretlenek maradtak.

A vetélkedő felölelte az antiszemitizmus, az embermentés, rasszizmus és a tolerancia témaköreit.

A verseny regionális elődöntőjének harmadik alkalommal Debreceni Zsidó Hitközség adott otthont, és vett részt a lebonyolításban.

A rendezvényt **Komolay Szabolcs**, Debrecen Megye jogú város alpolgármestere nyitotta meg. Kiemelte, hogy Wallenberg saját életét kockáztatva segített az üldözötteken, erről méltó módon kell megemlékezni.

A megmérettetés **Dr. Sebes József** Raoul Wallenberg Egyesület és Alapítvány elnöke - aki egyben a helyi zsűri elnöke is volt – bevezetőjével kezdődött. A házi gazdák nevében Dickmann Sándor alelnök és Kreisler Gábor köszöntötte a megjelenteket.

A Debreceni Zsidó Hitközségben megrendezett elődöntőn két hazai és három határon túli középiskola diákjai vettek részt.

A diákoknak 9 fajta megmérettetésnek kellett megfelelni. A XXI századnak megfelelően már facebook oldallal kellett a vetélkedőn megjelenni. A témához kapcsolódó előzetesen készített filmekben komoly szakmai és tartalmi tudást érzékelt a zsűri. A tesztek, ügyességi feladatok, a kijelölt filmekhez kapcsolódó gondolkodásra készítő szóbeli kérdések is részei voltak a vetélkedésnek. A debreceni holokauszthoz, a versenyzők lakóhelyeihez és általános ismeretekhez kapcsoló feladatok megoldása **Kreisler Gábor** helyi zsűri tag összefoglalója és a Zsidó Negyed meglátogatása után nem okozott problémát a „helyi kérdések” állomásnál.

A vetélkedő **Dickmann Sándor** játékvezető és **Gábor Veronika** szervezőbizottság tag nyújtott segítségével gördülékenyen folyt le. A vendégek étkezéséről a Hitközség kóser konyhája gondoskodott.

A szoros, és kiemelkedő színvonalú verseny **Dr. Sebes József** eredmény hirdetésével és gratuláló szavával zárult.

A vetélkedőt a csíkszeredai „AlmaJews”, a Márton Áron Főgimnázium csapata nyerte. **Jimon Lucian Daniel** (csk), **Baloga-Jakab Andrea**, **Balázs Norbert** és **Varga László** tanár voltak a siker részesei.

Második helyezést a csíkszeredai „Asher-lock”, Márton Áron Főgimnázium csapata érdemelte ki. Tagjai voltak: **Szántó Noémi** (csk), **Szántó Biborka**, **Simon Krisztina** – Varga László vezetésével.

A harmadik helyezést vitte haza: a Szolnoki „Szolnok hangjai” – Baross Gábor Gépipari, Közlekedési Szakgimnázium és Szakközépiskola. A tagok voltak – **Lengyel Kristóf** (csk), **Bende Balázs**, **Juhász Tamás**, valamint tanáruk, **Radácsi Éva**.

Az első csapat jutott tovább a 2018. január 25-i országos döntőre. Reméljük, hogy ott is megállják helyüket. A versenyzők fáradtan, de jó hangulatban távoztak.

Megtisztelő volt a Hitközségünknek, hogy egy olyan nemes vetélkedésnek lehetett évek óta támogatója és részese, ami a valós történések sokoldalú megismerését, egymás vallási kultúrájáról, múltjáról, cselekedeteiről szóló ismeretek gyarapítását szolgálta a fiatalok számára.

Malek Andi Soulistic koncert a Debreceni Pásti utcai Zsinagógában

Nem mindennapi zenei élményben volt részünk november 19-én a Pásti utcai zsinagógában a **Malek Andi** Soulistic koncerten. Malek Andit nem kell bemutatni, ismert zenész család tagja, többszörös Emerton- és Artisjus díjas színésznő-énekesnő. Szereplője volt a televízió Szomszédok c. sorozatának, számos zenés műsorban vett részt, a Voice Magyarország hangja tehetségkutató versenyen, mint zsűritag is szerepelt. Nehéz abbahagyni a sort. Ez a legújabb formáció, a Malek Andi Soulistic. A műsor első részében magyar népdalokat dolgozott fel Jazz, Neo Soul, R&B stílusban, Jáger Bendi zongorista-zeneszerző egyedülálló megfogalmazásban. A legszebb magyar népdalfeldolgozásokat hallhattuk modern, világzenei hangszerelésben. Élvezhettünk népszerű és hosszú ideig elfelejtett magyar népdalokat például: "Bujdosik az árva madár", "Indulj el egy úton", "Jaj de széles, hosszú ez az út", "Édesanyám Rózsafája" ...

A jiddis dalokat átélve énekelte, mellyel a korábbi zsinagógai koncertek után nálunk is nagy sikert ért el. A jidise Mame a szívéből és lelkéből szólalt meg. A Jeruzsálemről szóló csodás, zeneileg sem mindennapi hangzatú dal ámulatba ejtette a hallgatóságot. Az „Osze salom” kezdetűt pedig a művésznővel együtt énekelte a közönség szünni nem akaró taps kíséretében.

A műsor harmadik részében régi- és mai magyar dalszerzők kiemelkedő és érték teremtő számaiból hallhattunk ízelítőt. Kik is voltak ezek a szerzők?

Seres Rezső, Szenes Iván, Fényes Szabolcs, Bágya András, G. Dénes György, míg a mai dalszerzők: Demjén Ferenc, Dész László, Gerendás Péter, Presser Gábor. A dalok különleges, modern, mai hangszerelésben, Jazz, Funky, Latin, stílusban feldolgozva szólaltak meg. Táncra buzdító, értékes zene volt ez is.

A közönség az énekesnővel együtt énekelt, ha lett volna hely, a tánc sem maradt volna el.

Malek Andrea énekes, és a projekt művészi igazgatója, zongorista-zeneszerző "Jáger Bandi" (Jáger András) valamint a zenekar többi tagja (Hárs Viktor – bőgő; Balogh Roland – gitár; Lakatos Pecek András – dob), sajátos személyiség volt, mindenki egy különleges szólistája volt az estnek. Jáger Bandi hazulról, zenészcsaládból hozta magával azt a hihetetlen zenei intelligenciát, amelyet feldolgozásaiban, különböző hangszereléseiben, átirataiban kamatoztatott.

Malek Andi a Soulistic élén egészen új irányt és utat próbált ki zenész kollégáival. Az elsőprő sikert megélt művészeket az értő közönség nem engedte le ismétlések nélkül. A Jazzrael formációval, Jáger András zongorista vezetésével működő projekt segítségével mindenki talált kedvére való zenét.

A koncert szinte egy újbóli emlékezésként hatott az imádkozó őseinkre ebben a nagyszerű akusztikájú ortodox zsinagógánkban. Köszönjük a Hitközségnek, a Debreceni Zsidó Negyed Kulturális és Oktatási Központnak, a Művészetek udvarának, valamint a MAZSÖK-nek, hogy hozzásegített egy ilyen szórakoztató est létrehozásához.

k.g.

Tovább él a nagy múltú berettyóújfalui zsidóság emléke

Elul 26-án, szeptember 17-én ismét Berettyóújfalui Önkormányzata és a Debreceni Zsidó Hitközség a Bihar Múzeumban tartott megemlékezést. A rendezvény része volt az országos Kulturális Örökség Napjai programnak.

Kire és miért emlékeztünk most? Ezen a napon volt az egykori híres tudós rabbi, Amram Blum, Jahrzeitja, aki 1883-tól 1907-ig működött itt. A nagyhírű Chatam Szofar pozsonyi rabbinál tanult. A térség meghatározó vallási vezetőjét tisztelték benne, ezen a zsidók által is jelentős számban lakott helyen. A rendezvény vallási háttérét a Debreceni Zsidó Hitközség biztosította, segítségével nem lehetett volna méltó módon megrendezni a megemlékezést. A moderátor **Korompainé Mocsnik Marianna**, a Bihari Múzeum vezetője volt, aki köszöntötte a megjelenteket.

Muraközi István, a város polgármestere nagy örömmel jelentette be, hogy a kormány jóváhagyta a zsinagóga felújítási elképzelését, melynek a terve is elkészült a pályázat beadásakor. A műemlék jelleg figyelembevételével újítják fel a zsinagógát. Szeretnék hasznosítani a Debreceni Zsidó Hitközség Zsidó - Negyed és Zarándok út kialakítása során szerzett tapasztalatait. Az együttműködés egyre szorosabbá válik ezáltal.

A Debreceni Zsidó Hitközséget **Kreisler Gábor** képviselte, aki berettyóújfalui családi kötöttségű. A helyi zsidóságról szerzett saját és családi emlékeit valamint írásos dokumentumait osztotta meg a nagyszámú hallgatósággal. **Dr. Asher Ehrenfeld** debreceni főrabbi Amram Blum életútját, rabbinikus nagyságát, és maradandó vallási munkáit ismertette.

Heller Zsolt folkesztéta előadásában Blum rabbi mellett a térségben lévő csodarabbikra is emlékezett, akik nagy tiszteletnek örvendtek nem csak hívei körében.

A résztvevők **Nagy Lászlónak** a Megalit Kft. ügyvezetőjének előadásából láthatták, hogy az elképzelés már az álmon túljutott, látványtervei is elkészültek. A praktikusság mellett nagy figyelmet fordítottak a zsinagóga eredeti műemléki jellegének és művészi formáinak megtartására.

Ezután a felújítás előtt álló zsinagógába látogatott el a közönség. Észlelhető volt, hogy a tavalyihoz képest már tisztábban látszottak az egykori falak és díszítések. Terv szerint jövőre elkezdődnek a munkálatok.

A megemlékezés a temetőben fejeződött be. Dr. Asher Ehrenfeld debreceni főrabbi zsoltárokat mondott Amram Blum rabbira emlékezve az ohelje(zárt síremlék) előtt. A többségében Debrecenből érkező imádkozók mondták el a kaddish gyászimát Kreisler Gáborral együtt. Ritkán adódik itt lehetőség minjében (10 felnőtt férfi) emlékezni. A holokauszt áldozatainak nevét tartalmazó emlékfal előtt is némán hajtottunk fejet.

A város és a múzeum vezetése is részt vett a záró temetői megemlékezésen.

Ezen napon több micvét is tettünk a hamarosan beköszöntő újév előtt. Ismét emlékeztünk a nagy rabbira és a város egykori zsidóságára, akik – sajnos- nincsenek közöttünk....

Bízunk a sikerben, szeretnénk a megújult zsinagógában imádkozni, mely a szellemi és vallási örökségünk része lesz újból, mint a vészidők előtt!

Kulturális Örökség Napja a Debreceni Zsidó Hitközségben

Hitközségünk 2017-ben is csatlakozott a Kulturális Örökség Napjai rendezvénysorozatához. Idén e rendezvénysorozatnak Debrecen volt a házigazdája.

A Kulturális Örökség Napjai keretében idén összesen 23 debreceni helyszín volt látogatható – köztük a Zsidó Negyedünk is. Szeptember 15-én péntek délután elsősorban a városvédők nézték meg épületeinket, majd 17-én, vasárnap ismét népes csoportokat köszönthettünk. Az idegenvezetéseket Hajdúné Zoltánné, Stern Ervinné, Fülöp Judit, Grósz Zsuzsa segítségével Kreisler Gábor végezte. A vallási intézményeink bemutatása mellett az érdeklődők a zsidó vallásba, a hitéleti szokásokba is bepillantottak.

Szabadegyetem az ünnepek előtt

Szeptember 17-én, az 5. szabadegyetemi „tanév” első összejövetelén találkoztunk.

Továbbra is célunk a sokarcú zsidóság bemutatása. A hitközség, a város népszerű rendezvénye ez.

Az őszi ünnepeink előtt a zenei világba kukkantottunk be a szemeszter nyitásakor.

Ezen a délutánon **Dr. Peremiczky Szilvia** az OR-ZSE, és az ELTE BTK oktatója tartott előadást a „Zsidó opera a 19. századi színpadon” címmel.

Halévy: A zsidónő, és Goldmark: Sába királynője című operáján keresztül sikerült kapnunk képet az adott korról. Mint történész, megvilágította nekünk a történelmi háttérrel, összehasonlítást is hallhattunk az operák között. De az operák alakjai és benne szereplő világhírű művészek neve is említésre kerültek.

A nagyszámú közönségben a törzsgárdatagok mellett új arcokat is felfedezhettünk.

Örömünkre szolgált, hogy Dr. habil. Mohos Nagy Éva, egyetemi tanár, tanszékvezető is megtisztelte „egyetemünket”, és elismerően nyilatkozott az előadásról, a rendezvény utáni beszélgetésen. A közönség igényli a zenével kapcsolatos előadásokat. Dr. Peremiczky Szilviától ígéretet kaptunk a musical témának elemzésére a jövő félévben.

A rendezvény után nem maradhatott el a kávé vagy tea melletti beszélgetés. Élvezet volt ez a nap az újév előtt!

k.g.

Mázlisak voltak a Szabadegyetem hallgatói

Szabadegyetemünk a november 5-i vasárnap délután a Hitközség székházában megtartott előadásából a humor és új, érdekes ismeretek átadása nem maradt el a nagyszámú hallgatóság számára. Meghívott előadó **Dr. habil. Oláh János**, egyetemi tanár, az OR-ZSE rektor helyettese volt.

Az előadás címe: „A zsidó folklórról - a szavakon át”. Az ősszel ötödik évfolyamába lépett Szabadegyetemen már törzsgárda előadónak tekinthető a professzor úr. A kivetítőn is követhető előadásában a nyelvünkbe épült, zsidó eredetű szavakat ismerhettünk más aspektusból. A zsidó folklóról volt szó, a nyelvi folklóról, pontosabban azokról a szavakról, amelyekkel – a héberből és a jiddisből merítve – a magyar nyelv is gazdagodott, színesedett.

A szervező, Kreisler Gábor is stílszerűen héber eredetű szavakkal köszöntötte hallgatóságát.

Sok szóról nem is tudjuk, hogy zsidó eredetű, ezen szavak széles skálájú szinonimjára is felhívta a figyelmet. Próbáltam számolni az elhangzott szavakat, húsznál abbahagytam. Többek között hallhattuk: bóvli, mázli, jatt, haver, melák, majré, szajré, hadovál, herót, mószer... szavakat is. Az előadó - történész révén a szavak jiddis gyökeréről, a történelem során a nyelvekbe való beépüléséből, a héber és a német nyelv keveredéséről is mesélt. Kohn és Grün, valamint a rabbi viccek is illettek a témához! A zsidó szokások, így az étkezési, borfogyasztási és a gyászolási is előkerült a „jövevény” szavak megemlékezésénél.

Nem kis örömünkre szolgált, hogy Arany János (Jankele Gold) Walesi bárdok című versének első versszakát olvashattuk jiddis nyelven! Szinte már értettük az előadásvégére!

Íme, az idézet:

Hazónen fin Velsz

Melah Edvard, der engliser,

Kümt geritn auf zein pferd.

Lamah kükken cu zein samesz,

vosz iz dosz landele velsz.

Aki németül és héberül tudott előnyben volt a megértésnél.

Kellemes szabadegyetemi előadáson voltunk együtt, vallási hovatartozástól függetlenül, jó hangulatban ismerkedtünk meg a zsidó, vagy zsargon (amit napjainkban nálunk is használnak) eredetű szavainkkal, illetve ezeknek a mai Izraelben használt változatával. Megtapasztalhattuk a zsidó és a magyar kultúra kapcsolatát is. A magyar nyelv befogadta ezen „idegen” szavakat, együtt élünk velük mindennapjainkban.

k.g.

S z a b a d e g y e t e m i p r o g r a m a j á n l ó

2017. december 10. (vasárnap) 14 óra.

Jézus alakja izraeli művészek előadásában.

Előadó: Dr. Balázs Gábor az OR-ZSE egyetemi docense

A kereszténység számára szent Jézus alakja jelenik meg modern kori zsidó és izraeli képzőművészek alkotásaiban, akik a zsidó kultúra kontextusában, tehát nem szentként értelmezik Jézus alakját. Az előadás a két hagyomány eltérő Jézus értelmezéséből fakadó izgalmas kultúrtörténeti kérdéseket vizsgál.

2018. január 7. (vasárnap) 14 óra.

Lehetett-e zsidó Árpád fejedelem?

Előadó: Szántó Imréné Dr. Balázs Edit OR-ZSE egyetemi docense

A magyar őstörténet zsidó vonatkozásairól hallhatunk az előadásban.

Az előadásokra nagy szeretettel várunk mindenkit a hitközség kultúrtermébe. Az előadás után lehetőség lesz egy kávé, tea melletti beszélgetésre

F e l h í v á s

Bizonyára hírből, illetve személyes tapasztalóból van információjuk az egykori gyönyörű debreceni Deák Ferenc utcai (mai Petőfi tér) status quo zsinagógáról. Szeretnénk felkutatni az erről megmaradt emlékeket. Közösén a Bécsi Műszaki Egyetemen egy 3D-s látvány-modellje készülne el a kiadvány mellett. Az összegyűlt anyagokat, visszaemlékezéseket nyilvánosan megosztjuk közösségünkkel.

Szeretnénk kérni, ha bármilyen tárgyi emlék (képeslap, könyv, egykori zsinagógai tárgy) az Ön tulajdonában van, vagy személyes emlékek fűződnek ehhez a csodálatos zsinagógához, keresse meg hitközségünket. Kérésére otthonában meglátogatjuk emiatt.

Előre is köszönjük értéktáró munkájukat!

A Nőegylet izraeli kirándulása

2017. október 22-29 között a Debreceni Zsidó Hitközség Nőegylete Izraelbe látogatott. Az ott töltött idő alatt bejártuk Jeruzsálem ó- és új város részeit, ellátogattunk a Holt-tengerhez, Massadába, Tel Aviv óvárosába, Jaffába, elzarándokoltunk a Galil tó szent helyeihez.

Régi vágyunk teljesült azzal, hogy Ráchel sírjánál fejet hajthattunk. Nagyon megható időutazásban részesültünk.

A szent földön ünnepeltük a sabbatot, akik még nem találkoztak ilyen kultúrkörrel, azok is csatlakoztak hozzánk. A jeruzsálemi piacon beszereztük a bárheszt, vettünk bort, gyertyákat, és a szálloda legnagyobb erkélyén tartottuk az ünnepet, ahol mindannyian együtt lehettünk.

Shewraczkopf Péter, és Marika. 27 év után ezen a kiránduláson találkoztak rég nem látott rokonukkal. Utastársaink lejöttek a halba, és percekig nem tudtak megszólalni a két testvér örömétől.

A Mezősi házaspár irodalmi estje

A szokásos szerdai Nőegyleti összejövetelen, legutóbb a Mezősi házaspár, Katika és Levente, legkedvesebb költőikről tartottak előadást. Ady Endre születésének 140. évfordulója volt 11.22-én, és ebből az alkalomból tartottak előadást. A házaspár Ady életművéből olyan eseményekről is beszámolt, melyek nincsenek benne a tankönyvekben. Több, mint 30 verssel illusztrálták Ady munkásságát. Ők a versmondás gráljai.

Nőegyleti összejöveteleink közül az utóbbi időszakban ez sikerült a legjobban.

Ráchel Nőegylet tervezett programja

November 22. szerda, 14 óra

15 óra Borika torna

16 óra Mezősi Katika – Levente “Ami neki kedves” címmel előadás.

November 28. kedd, 13:30 – énekkari próba a hanukai ünnepekre

November 29. szerda, 13:30-kor a buszvégállomáson találkozunk.

A Munkácsy festmények megtekintése Balmazújvárosban a Semsey Kastélyban, Klein Etela vezetésével. Jelentkezni és a részletekről érdeklődni az alábbi telefonszámon lehet Etelánál: 06-70-340-84-00.

December 3. vasárnap, Israeli filmnapok az Apolló moziban. Az első film vetítése 16:15-kor kezdődik. További részletek a plakáton olvashatók.

December 6. szerda, Nőegylet 14 óra

15 óra Borika torna

16 óra Film Klub

December 7. csütörtök, 14 óra a Kossuth téren cipős doboz akció, az ADDTOVÁBB házikó program megnyitó ünnepsége, a karitatív testülettel karöltve.

December 10. vasárnap 14 óra, Szabadegyetem

December 12-18. Hanuka

December 17. 15:30, Hanukai ünnepség a hitközségen – Zs-faktor fellépése.

2018.

2018. január 3. szerda, 14 óra Évnyitó buli. A születésnaposok előnyben.

2018. január 10. 14 óra

15 óra Borika torna

16 óra Dickmann Tamás előadása - Mit mond a tarott? címmel

2018. január 17. szerda, 14 óra

15 óra Borika torna

16 óra dr. Kárpáti Róza egészségmegőrző előadása

Január 21. szerda, 14 óra

15 óra Borika torna

16 óra dr. Feuermann László irodalmi előadása.

Tervezett programok:

prof. Dr. Gergely Judith előadása

Kedves tagok!

Gyűjtünk cipős dobozban tartós élelmiszert, használt ruhákat.

Kérem, hogy az adományokat a klubban adjátok le!

Üdvözlettel: Hidasi Kati nőegylet

6. BUDAPESTI ZSIDÓ és IZRAELI FILMFESTIVÁL

VETÍTÉSEK
DEBRECENBEN
12.03. VASÁRNAP

16:15 - Salamon király kalandjai
Magyar nyelven | magyar-izraeli
animációs film, 80 perc, 2017

18:00 - Női karzat
Héber nyelven, magyar felirattal |
izraeli film, 96 perc, 2016

20:00 - Volt egyszer egy Németország
Német nyelven, magyar felirattal |
német-luxemburgi-belga film, 102 perc,
2017

APOLLÓ MOZI / 4025 Debrecen, Miklós u. 1.
Deésy Alfréd-terem

További részletek: www.zsifi.org és az Apolló moziban

szervezők:

kiemelt partnerek:

A rendezvény partnerszervezője a Debreceni Zsidó Hitközség

Minősített Európai Fesztivál

H a n u k a Z u c k e r b e r g é k n é l

Így ünnepli a hanukát Mark Zuckerberg magyar pulija

A világ egyik legismertebb magyar lénye jelenleg kétségkívül Mark Zuckerberg Beast (Vadállat) nevezetű übercuki, fehér pulija. Beast 2010 januárjában, az Egyesült Államokban jött a világra, de szüleit anno Magyarországról hozták.

Zuckerbergék imádott szörgombóca embereket megszégyenítő módon használja a Facebook csatornáját: megcsodálhattuk, hogyan ünnepli a születésnapját, hogyan kíséri el gazdáját a munkahelyére, és most azt is megtudtuk, hogy a hanukát is együtt ünnepelte a családdal.

A fotó alatt Mark Zuckerberg "kis családja" és Beast nevében kívánt boldog hanukát mindenkinek, a kutyus pedig ez alkalomból ünnepi öltözéket is öltött magára.

A reakció nem maradt el: Zuckerberg követői elolvadtak a rasztás cukiságbombától.

Forrás: *life.hu*

Az alábbi egyszerű meghatározások helyére beirt szó első betűjét olvassuk össze. Az ünnephez, azon belül a trendelihez kapcsolódó megfejtést már meg is kapjuk:

Tóraadás ünnepe:

Ábrahám gyermeke, Jákob apja:
.....

Ebben a hónapban van a Peszach:
.....

Grünné veszekszik a férjével:

- Elegendem van már belőle, hogy mindig elvárod, hogy kiszolgáljalak! Mit képzelsz, mi vagyok én? A rabszolgád?
- Sajnos, nem. - feleli Grün higgadtan. Akkor már rég eladtalak volna!

Kohnékhoz este betörnek a fosztogatók. Az egyik betörő elkiáltja magát.

- Itt rablás lesz vagy erőszak!
- Az ajtóban hirtelen megjelenik Kohnné. Mire a rabló határozottan kiált egy nagyot:
- Rablás lesz!

Kohn elmegy a rabbihoz:

- Szomorú vagyok rabbi, van egy szegény asszony, négy apró gyerekkel. 80.000 forintot kéne fizetnie vasárnapig, mert ha nem fizet, akkor tulajdonos kiteszi a lakásból.
- Tudod mit? Gyűjtést rendezek a zsinagógában a megmentésért. De mondd csak Kohn, rokonod neked ez az asszony?
- Nem, dehogyis! Én vagyok a lakás tulajdonosa.

Jauszika kérdezi: cigány vagyok vagy zsidó?
Jauszika kérdi: mondd má muter végre, zsidó vagyok vagy cigány?

- Apád az zsidó egy kicsit, én meg tudod... cigány, de egyem a töködet, drága fiam, mé kérzed má megin ezeket?!
- Mer a szomszéd paraszt gyerek kapott egy új biciglit és nem tudom, hogy alkuggyak rá vagy ellopjam.

Gesztenyekrémleves

Hozzávalók:

25 dkg cukrozott gesztenyepüré, 8 dl tej, 3 csapott ek cukor, fél csomag vaníliás pudingpor, 1 csomag vaníliás cukor, 0,5-1 dl rum, 10 dkg mazsola.

Elkészítése:

A mazsolát meglocsoljuk a rummal és állni hagyjuk kb. egy órán át.

2. 7 dl tejet egy lábosban felforralunk. Míg forr, a maradék 1 dl tejben simára keverjük a pudingport és a kétféle cukrot.

Ha felforrt a tej, folyamatos kevergetés mellett hozzáadjuk a pudingporos tejet, belemorzsoljuk a gesztenyepürét és még 2-3 percig főzzük. Lehúzzuk a tűzhelyről és hozzákeverjük a rumba áztatott mazsolát, jól elkeverjük, majd hűlni hagyjuk a levest. Langyosan, vagy teljesen kihűlve tejszínhabbal tálaljuk.

Latkesz kukoricával

Hozzávalók:

4 közepes krumpli, 1 fej hagyma, 3 nagy fokhagymagerezd, só, frissen őrölt bors, 2 kis tojás, 1/2 csésze kukoricaliszt, búzaliszt, 1 konzerv kukorica, olaj.

Elkészítése:

A krumplit, hagymát és fokhagymát megpucoljuk és finomra vágjuk. Ezután a multimixerben pépe-sítjük. A masszát egy magas keverőtálba öntjük hozzá adjuk a fűszereket, és a két tojást a kuko-ricalisztet, a lemosott konzerv kukoricát és annyi

búzalisztet öntünk hozzá, hogy galuska sűrűségű tésztát kapjunk és újból át keverjük. Palacsintasütőben kevés olajat hevítünk. A masszából kanállal halmokat rakunk az olajba, ellapogatjuk és közepes lángon mindkét oldalán aranybarnára sütjük.

Fokhagymás tejföllel és tetszés szerint kevert salátával tálaljuk.

Hanukai fánk

Hozzávalók:

olaj, 30 dkg liszt, 3 db tojás, 1,5 dkg élesztő, 4 dkg cukor, 4 dkg vaj, 2 dl tej, 1 kávéskanál rum, 15 dkg barackíz, fél citrom reszelt héja, só.

Elkészítése:

A tejet langyosra melegítve 5-8 dkg liszttel, élesztővel és kis cukorral kovászt készítünk és 15-20 percig kelni hagyjuk. A tojás sárgáját a cukorral kikeverjük, összevegyítjük a liszttel, a megkelt kovással és vajjal, az egészet fakanállal jól kikeverjük és kelni hagyjuk.

Kelés után kinyújtjuk a deszkán, megfelelő nagyságúra szaggatjuk. Az olajat mélyebb edénybe öntjük és felforrósítjuk. A fánkot, mielőtt az olajba tesszük, hüvelykujjunkkal kissé benyomjuk és a benyomott oldalával lefelé tesszük az olajba, fedő alatt sütjük. Ha az alsó része szép piros, megforgatjuk, de már nem takarjuk be. Sütés után rácsra helyezzük, hogy az olaj lecsepegjen. A kész fánkokat a szalvétával fedett tálcára szedjük, majd porcukorral leszórjuk, és barack vagy szilvalekvárral, vagy csokoládé és vanília pudinggal töltve tálaljuk.

Forrás: izrael-kulturaja.blogspot.hu

Hagyományos krumplis palacsinta

Hozzávalók:

5 nagy, hámozott krumpli, 1 nagy vöröshagyma, 3 tojás, 1/3 csésze liszt (1 cup=250g), 1 evőkanál só, 1/4 evőkanál bors, 3/4 cup olaj.

Elkészítése:

Reszeljük le a krumplit és a hagymát egy reszelő finomabbik oldalán, vagy egy kis vízzel turmixoljuk össze egy turmixgépben. Csöpögtessük le és nyomjuk ki belőle az összes felesleges vizet. Tegyük egy tálba, s adjuk hozzá a tojást, a lisztet, a fűszereket és keverjük alaposan össze.

Melegítsünk fel 1/2 csésze olajat egy serpenyőben, vegyük kisebbre a lángot s tegyük egy nagyobb evőkanál tésztát a forró olajba. Az alját 5 percig süssük, míg aranybarna nem lesz, majd fordítsuk meg, s a másik felét 2-3 percig süssük. A kisült palacsintákat tegyük papírtörlőre s szárítsuk fel a felesleges olajat. Evőkanalanként készítsük a palacsintákat, s adjunk hozzá még olajat, ha szükséges. Almaszószt kínáljunk hozzá.

Aki variálni szeretné, az tehet bele cukkinit vagy répát a krumpli helyett.

Forrás: hagyomanyaink.blogspot.hu

Szezámagos banánpogácsa

Hozzávalók:

2 banán, 2 ek cukor, 18 dkg liszt
1 ek rum, késhegynyi szóda, szeszam, meggybefőtt, fogpiszkáló.

Elkészítése:

Villával összetöröm a banánt, hozzáadom a lisztet, cukrot, rumot, szóda, szeszamot. Puha, nehezen formálható massa lesz. Evőkanálnyi adagokat megforgatok szezámagban, és nem túl forró olajban 1-2 perc alatt kisütöm. Vigyázzunk, mert a szezám hamar megég.

Ízesíthetjük fahéjjal, pár csepp narancslével, narancshéjjal, vaníliával is. Ha kész, fogpiszkálóra húzok 2-2 lecepegetett, magozott meggybefőttet, s a fánk tetejére tűzöm.

Forrás: Rubin Eszter, grenadin.tumblr.com

H á g H á n u k k á h S z á m é á c h !

A Szerkesztő Bizottság tagjai:

Horovitz Tamás
Kreisler Gábor
Kreislerné dr. Grósz Zsuzsanna
Heller Zsolt
Zámbori Edith

Nyomdai szerkesztés:

Szalánczi Viktória

Tartalomjegyzék:

Elnöki rovat	2. o.
Vallási rovat	3. o.
A Rabbi tanításai	7. o.
Hanukai gondolatok	9. o.
Ereci hírek	10. o.
A zsinagóga látogatói	12. o.
Kulturális sarok	15. o.
A közelmúlt eseményei	16. o.
Szabadegyetemi hírek	22. o.
Felhívás	24. o.
A Nőegylet életéből	25. o.
Programajánló	27. o.
Hanuka Zuckerbergéknél	28. o.
Rejtvény	29. o.
Humor	29. o.
Főzősarok	30. o.

1 + 1 %

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik 2016-ban rendelkező nyilatkozatukban a Debreceni Zsidó Templomért és Temetőért Alapítványt jelölték meg kedvezményezettnek!

Kérjük ajánlja fel személyijövedelemadójának 1+1 százalékát jövőre is a MAZSIHISZ (technikai szám: 0358), illetve A Debreceni Zsidó Templomért és Temetőért Alapítvány javára. (adószám: 18550775-1-09)

A kiadvány támogatói: MAZSIHISZ, MAZSÖK